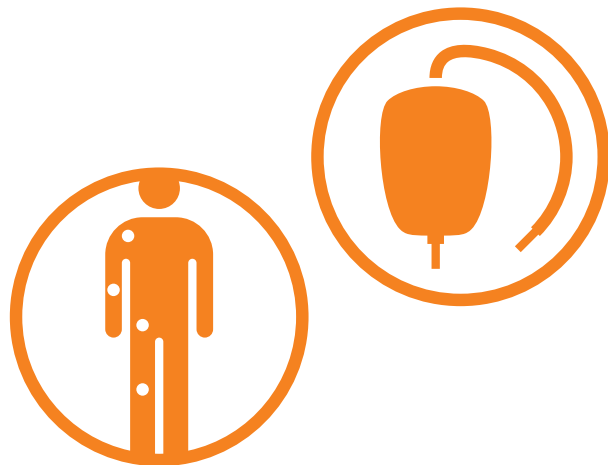

Tryggere pasienter og brukere i kommunal helse- og omsorgstjeneste

Kontaktinformasjon til sekretariatet i pasientsikkerhetsprogrammet:

Postadresse:
Helsedirektoratet
Pb. 7000 St. Olavs plass
0130 Oslo

Telefon: 464 19 575
E-post: post@pasientsikkerhetsprogrammet.no

Les mer: www.pasientsikkerhetsprogrammet.no
Nyheter: www.facebook.com/tryggehender

I trygge hender
pasientsikkerhetsprogrammet.no

Tryggere pasienter og brukere i helse- og omsorgstjenesten

Pasientsikkerhet handler om å forebygge unødvendige pasientskader. Hvert år skades omkring 13 prosent av pasienter på norske sykehus. Noen tilsvarende oversikt finnes ikke for den kommunale helse- og omsorgstjenesten i dag. Internasjonale og norske studier indikerer imidlertid at pasientskader også er utbredt i primærhelsetjenesten.

Ikke alle pasientskader er mulig å unngå. Internasjonalt antas det at omtrent halvparten av skadene som oppstår i helsetjenesten kan forebygges. Konkrete tiltak kan forhindre at mange av skadene inntreffer.

Pasientsikkerhetsprogrammet I trygge hender 24-7

I trygge hender 24-7 er et nasjonalt program som skal redusere pasientskader og forbedre pasientsikkerheten i Norge. Programmet går fra 2014-2018, og er en videreføring av pasientsikkerhetskampanjen (2011-2013).

Visjonen er at norske pasienter, brukere og pårørende skal få og oppleve verdens tryggeste helse- og omsorgstjenester.

Hvordan forhindre pasientskader?

Pasientsikkerhetsprogrammet tilbyr konkrete tiltak for utvalgte innsatsområder der det er betydelig risiko for skade. Kriteriene for valg av innsatsområder har vært forbedringspotensiale, evidensbaserte tiltak, mulighet for å måle effekt og støtte i norske fagmiljøer. Flere av innsatsområdene er aktuelle for den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

Tiltak for å forebygge pasientskader i kommunal helse- og omsorgstjeneste

Samstemming og riktig legemiddelbruk

Legemiddelfeil er et kjent problem i alle deler av helsetjenesten. Eldre er av flere årsaker spesielt utsatt. Rundt én av ti sykehusinnleggelses av eldre på medisinsk avdeling skyldes feil bruk av legemidler. For pasientene har dette konsekvenser for livskvaliteten, og det kan i verste fall føre til pasientskader og dødsfall. I tillegg påføres samfunnet store utgifter som følge av helse-tjenestens mangel på forebyggende tiltak eller god behandling.

Tre pilotprosjekter i hjemmetjenesten viste store uoverensstemmelser i legemiddellistene mellom fastlegen, hjemmetjenesten og hva brukeren faktisk tok av medisiner.

Risikoen for feil er særlig stor ved skifte av omsorgsnivå, siden behandlere og pleiepersonell kan mangle eller få forsinkede opplysninger om legemiddelbruk.

Et pilotprosjekt i sykehjem førte til at over 75 prosent av pasientene fikk endret legemidlene etter en legemiddelgjennomgang i tverrfaglig team.

Tre av innsatsområdene i pasientsikkerhetsprogrammet skal bidra til å redusere legemiddelfeil i helse- og omsorgstjenesten:

Samstemming av legemiddellister

Riktig legemiddelbruk i sykehjem

Samstemming og riktig legemiddelbruk i hjemmetjenesten

Forebygging av fall

Fall er den vanligste årsaken til at eldre skader seg i og utenfor helseinstitusjoner. Konsekvensene er ofte svært alvorlige. Tiltakspakken for forebygging av fall innebærer blant annet regelmessig vurdering og dokumentasjon av pasientenes fallrisiko, standardtiltak og individuelle tiltak.

Forebygging av trykksår

Trykksår er et omfattende problem som rammer rundt én av fem pasienter i norsk helsetjeneste. Konsekvensene av trykksår er redusert livskvalitet, smerter, forsinket rehabilitering, infeksjon, og i verste fall tidlig død. Et betydelig antall trykksår kan forebygges. Tiltakspakken innebærer blant annet risikovurdering, regelmessig undersøkelse av huden og stillingsforandring for pasienter i risikogrupper.

Forebygging av urinveisinfeksjon ved kateterbruk

Urinveisinfeksjon er et hyppig problem blant eldre. Pasienter og brukere med blærekateter har spesielt høy risiko for å få infeksjon. Urinveisinfeksjon kan forebygges hvis blærekatetre legges inn på riktig grunnlag, og fjernes når behovet opphører.

Ledelse av pasientsikkerhetsarbeid

For å lykkes med pasientsikkerhetsarbeid er man avhengig av en god pasientsikkerhetskultur og tydelige ledere som prioriterer forbedringsarbeid, setter klare mål og etterspør resultater. I trygge hender 24-7 tilbyr praktiske ledelsesverktøy til bruk for ledere på alle nivåer i helse- og omsorgstjenesten.

Hvordan lykkes?

Tiltakene i programmet er ikke nødvendigvis nye eller særlig krevende å gjennomføre. Mange gjøres allerede, men utfordringen er å jobbe systematisk slik at alle pasienter og brukere får optimal behandling. Hver gang, til alle døgnets tider, uansett hvem som er på vakt. En grunnleggende forutsetning for å lykkes med dette, er å bygge kompetanse i forbedringsmetodikk.

Forbedringsmodellen er en internasjonalt anerkjent metode som har vist seg å gi svært gode resultater i forbedringsarbeid i helse- og omsorgssektoren. Modellen baserer seg på at man setter klare mål, jobber systematisk med å innføre tiltak i praksis og måler hvorvidt innsatsen gir ønsket resultat.

Måling er helt avgjørende i forbedringsarbeid. Innsamlede data er viktige både for å dokumentere om tiltakene blir innført og for å vurdere resultatene. Derfor er det knyttet et sett av målepunkter til hver tiltakspakke.

Programmet tilbyr tilgang til en gratis database kalt Extranet. Der kan alle registrere målinger fra arbeidet med tiltakspakkene. Extranet hjelper teamene med å tolke resultatene av det lokale forbedringsprosjektet ved å fremstille målinger i tidsserier.

Hvordan komme i gang?

Læringsnettverk

Læringsnettverk er en effektiv måte å iverksette endringer og bygge kompetanse i forbedringsmetodikk. I løpet av et læringsnettverk jobber tverrfaglige kliniske forbedringsteam med å innføre tiltak i egen virksomhet. De får veiledning underveis og det er stort fokus på erfaringsutveksling.

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester spiller en sentral rolle i spredningen av tiltakene til sykehjem og hjemmetjenester i kommunene. Utviklingssentrene arrangerer læringsnettverk for virksomheter i kommunene, med bistand fra programmets sekretariat. Deltakelse på læringsnettverk er gratis, men reise og eventuelt opphold må dekkes av den enkelte virksomhet.

Ta gjerne kontakt med *Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester* for informasjon om planlagte og pågående læringsnettverk:

www.utviklingssenter.no

Tiltakspakker

Innsatsområder med tiltakspakker og målinger er å finne på www.pasientsikkerhetsprogrammet.no. Der kan man også finne ytterligere informasjon om organisering og bakgrunn, andres erfaringer, resultater, metode, inngang til databasen Extranet, tips til brukermedvirkning og kontaktinformasjon.

Tiltakspakkene er utformet slik at de kan gjennomføres innenfor ordinær drift, men erfaringene viser behov for noen ekstra tilskudd og/eller personellressurser i oppstartsperioden. Det gjelder for eksempel ved samarbeid med farmasøyt.

Pasientsikkerhetsprogrammet I trygge hender 24-7

I trygge hender 24-7 er et nasjonalt, femårig program med følgende hovedmål:

1. Redusere pasientskader i hele helse- og omsorgstjenesten
2. Bygge varige strukturer for pasientsikkerhet
3. Forbedre pasientsikkerhetskulturen i helsetjenesten

Programmet skal bidra til økt kompetanse i forbedringsarbeid. Tiltakene skal også bidra til å involvere og styrke pasienters, brukeres og pårørendes medvirkning i pasientsikkerhetsarbeidet.

I trygge hender 24-7 er etablert av Helse- og omsorgsdepartementet og styres av en egen styringsgruppe som består av sentrale representanter fra helsetjenesten. Et sekretariat i Helsedirektoratet står for den daglige driften. Programmet samarbeider tett med Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i alle landets fylker.

«Det oppleves som viktig og inspirerende å kunne få jobbe med dette prosjektet, og man ser at pasientene får en bedre tilpasset legemiddelbehandling. Når man ser effekten, og at det skjer forandringer, gjør det at man ønsker å fortsette med dette endringsarbeidet.»

- Sykepleier kommunal helse- og omsorgstjeneste, Troms